

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Cap. I. De Deo uno, & Trino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

PARS I.

DE DEO TUM IN SE, TUM IN OPERIBUS SUIS CONSIDERATO.

Tria potissimum capita Pars hæc prima complectetur, quorum primum de DEO, alterum de Angelis, tertium de Creatione Mundi seu Opere sex dierum ager.

CAPUT I.

DE DEO UNO ET TRINO.

El nomen variè apud varias gentes derivationem suam & originem sumpsit. Apud Hebræos, teste Tannero c. 4. l. du. 1. El à fortitudine vocatur, quasi per excellentiam fortis dicatur, utpote qui omnia potest, & cujus potentia ac voluntati nemo resistere potest. Apud Græcos, teste Gregorio Nazianzeno ho. 5. in Cant. *ἀὐτὸς ὁ θεός*, *αὐτὸς* videre nomen accepit, eò quòd omnia videat, nihilque absconditum esse possit oculis ipsius. Apud Latinos quia Valentiam & alios dictus est DEVS, vel quia nihil illi latet; vel quòd det omnia; vel quòd de eo vel ab eo sint omnia. Apud Germanos Gott/ quasi Gut vocatur, ut putat Cassius l. c. eò quòd per excellentiam bonus sit juxta illud Luc. 18. *Nemo bonus, nisi solus Deus.* Porro de hoc DEO sex præcipue à Theologis quæstiones moveri solent, videlicet de Existentiâ, de Essentiâ, de Natura, de Attributis, de Operationibus ad intra, & de Personalitatibus illius; de quibus præsertim hic per totidem articulos agetur.

ARTICULUS I.

De Existentiâ DEI.

De hac Quæritur 1. *An demonstrari possit?* R. Etsi Petrus de Aliaco, Joannes de Baspolis & alii apud Tannerum l. 2. c. 4. den. 3. negent, DEI existentiam demonstrari posse, eò quòd

quòd omnes rationes, quibus aliqui conantur ejus existentiam probare, facillè solvi queant; Contraria tamen sententia communis est omnibus aliis Theologis, uti ex sequenti quaestione clariùs patebit.

Q. 2. *Quomodo demonstrari possit existentia DEI?* R. 1. cum plerisque Theologis, eam saltem à posteriori demonstrari posse, uti S. Thomas q. 1. a. 3. quinque rationibus demonstrat, scilicet 1. Ex motu rerum naturalium, in quo deus aique ad unum primum mobile deveniendum est. 2. Ex subordinatione causarum efficientium, inter quas, ne processus in infinitum, aut mutua causalitas admitti debeat, deusque causa prima concedenda est. 3. Ex conditione & gradu rerum contingentium, quæ ab ente necessario oriri debent. 4. Ex vario gradu perfectionis, quæ in rebus creatis respectu: unde ens perfectissimum tandem admittendum est. 5. Ex ordinatione rerum ad finem, quam cum non possint habere entia rationis expertia, hoc ipso admitti debet ens summum intelligibile, quod eas ordinet ad finem. R. 2. Non desunt Recentiores quosdam Theologos, qui etiam à priori probentur eandem existentiam; nam 1. Antonius Peraz p. 1. d. 1. c. 14. sequentibus duobus syllogismis eam probare conatur: *Nullum bonum est esse chymeram; sed ens carens omni defectu est bonum; ergo ens carens omni defectu non est chymera; sed de facto existit.* Item: *Si DEVS non existeret, esset necessitas hoc ipso foret DEVS.* 2. Martinus Esparza q. 2. d. 1. ex propositionibus æternæ veritatis hoc modo probare conatur: *Dantur propositiones æternæ veritatis (quales v. g. $2+2=4$) totum est majus sua parte: quodlibet est, vel non est; datur etiam ens simpliciter necessarium; quia veritas est pars entis, atque ad eò dari non posset, nisi etiam daretur ipse ens, cujus est passio. Verùm hæc demonstrationes ab aliis recentioribus non omnino efficaces existimantur.*

Q. 3. *An existentia sit de essentia DEI?* R. Non est quidem aliquos, qui putaverint, eam non includi in conceptu formali, sed juxta nostrum modum concipiendi abesse posse ab essentia, perinde ac alia Attributa; contrariam tamen sententiam uti communem, ita longè quoque veram esse; eò quòd DEVS sit Ens increatum, Ens à se, Ens nec

nam, & actus purus, quæ omnia prædicata concipi non possunt, si DEVS in potentia duntaxat, & non actu existens conciperetur.

Q. 4. An sit de fide, quòd probari naturaliter possit, DEVM creator? R. negativam quidem sententiam à Vasquezio; verum contrariam, quam Suar. Valent. & alii tenent, communiorem esse, eò quòd Scriptura Sap. 13. & alibi asserens, Creatorem ex Creaturis cognosci posse, debeat in sensu proprio, scilicet de Metaphysica demonstratione accipi.

ARTICULUS II.

De Essentia DEI.

Pro meliori intelligentia hujus tituli sciendum est, hæc duo Vocabula *Essentia* & *Natura* frequenter quidem pro eodem accipi, ab aliis tamen post S. Thomam communiter distinguuntur, ita ut Vocabulum *Essentia* accipiat pro radice causarum perfectionum, & passionum, quæ in aliquo ente reperiuntur; Vocabulum *Natura* verò pro principio Operationum sumatur. Quà distinctione supposita

Q. 1. In quo prædicato *Essentia DEI* consistat? R. Varias esse in hac Controversia sententias; nam 1. aliqui cum Suarez & Molina eam in cumulo omnium perfectionum continent. 2. Alii cum Valquez & Arriaga in actu primo Intellectivi eam consistere putant. 3. Alii cum Esparza & recentioribus communiùs, eam in prædicato Aseitatis seu Entis à se sicam esse volunt, eò quòd hoc prædicatum videatur esse radix omnium aliarum perfectionum.

Q. 2. An *Essentia DEI* distinguatur ab *Attributis illius*? R. Realiter & identice non distinguuntur, uti communissima sententia Theologorum docet. Contra Gualterum quendam apud Tanner. q. 2. du. 2. n. 1. qui absolute voluit eam realiter strictè distinguuntur; & contra Scotum & ejus Asserentem, qui saltem minus strictè realiter, seu ex natura rei eandem ab *Attributis* distinguunt. Ratio autem communis sententia est, quia, si admitteretur realis distinctio, per eam tolleretur simplicitas DEI, neque unum prædicatum seu attributum de altero prædicari posset.

ARTICULUS III.

De Natura DEI.

Q. 1. In quo predicato consistat Natura DEI? R. in communiore sententia, eam in predicato *Intellectivo* a se consistere; quia Intellectio est præcipua DEI operatio, a se quæ est origo omnium Decretorum atque Processionum ad intra, quæ quam etiam Verbum in similitudinem Naturæ potissimum procedere dicitur.

Q. 2. An Natura DEI virtualiter distinguatur à Personis? R. etsi talem distinctionem negent Gratianus & alii, communiter tamen eam concedi ab aliis Theologis, eò quod Natura & Paternitas v. g. in uno tertio distinguuntur, scilicet in Filiatione, cum qua Natura per suam identificationem communicatur; Paternitas verò realiter ab ea distinguitur; cum ergo hæc distinctio maior sit, quam ratio nis ratiocinata, & strictè realis dici non queat, saltem virtualis dici debet.

ARTICULUS IV.

De Attributis DEI.

Pro meliori intellectu dicendorum in hoc articulo notandum est attributa aliqua de DEO *proprie*, alia *Metaphorice* duntaxat prædicari. *Proprie* prædicantur perfectiones, quas habere melius est, quam oppositum illatum, quæ propterea à Theologis perfectiones simpliciter simplices vocantur; *Metaphorice* seu improprie prædicantur, quæ in conceptu suo imperfectionem aliquam involvunt, quales sunt dolor, ira, & similes; hæ enim non nisi demptis imperfectionibus per hæc vocabula significatis DEO convenire possunt. Præterea sumuntur Attributa variis modis, ut videre est apud Tann. q. 2. du. 1. 1. Latissimè pro omni predicato, quod DEO attribui potest. 2. Minus latè pro omni eo predicato, quod DEO ut unus est, convenit, & ipsam essentiam quam radicem subsequi concipitur; quo pacto sola prædicata absoluta, & non relativa includuntur. 3. Strictè pro solis prædicatis, quæ positivam perfectionem includunt.

Idem attributa positiva vocantur, qualia sunt esse bonum, sapientem &c. non item negativa attributa, quæ non nisi per negationem formalem exprimi possunt. Hoc loco autem attributa in secundo potissimum sensu accipiuntur; de quibus sequentes quaestiones proponuntur à Theologis.

Q. 1. *Quanam sint attributa positiva Dei?* Resp. sequentia ferè tum à S. Thoma, tum ab aliis Authoribus, ut videre est apud Lessium de perf. div. ei attribui. 1. Quòd sit *summè perfectus*, id est, omnes omnium rerum possibilium perfectiones formaliter, vel eminenter continens; alioquin illas producere in creaturis non posset. 2. Quòd sit *summè bonus* non tantum bonitate transcendentali (hæc enim eadem est cum perfectione Dei) sed appetibili etiam, in quantum scilicet continet id omne, quod à creatura rationali appeti aut desiderari potest. 3. Quòd sit *summè sanctus* (quæ sanctitas ab Authoribus bonitas moralis appellatur) ut quod infinitam morum perfectionem contineat, idèoque iustitias & beneplacitum illius sit regula omnis honestatis. 4. Quòd sit *summè sapiens*; eò quòd omnia cognoscat, & sciat per supremas causas, nimirum per cognitionem essentiali, quæ est omnium rerum suprema causa efficiens finalis, & exemplaris. 5. Quòd sit *summè potens*, id est, efficere possit, quicquid contradictionem non involvit; unde, teste Lessio l. 5. c. 1. plus quàm septuaginta locis in S. Scriptura omnipotens vocatur. 6. Quòd sit *summè verax*, id est, falli non possit in cognitione objectorum; nec fallere in revelatione eorundem; unde hæc veracitas est fundamentum fidei nostræ. 7. Quòd sit *summè misericors*; eò quòd sicut est vias omnis felicitatis, ita & miseræ omnis, quæ non nisi collatione boni tollitur, peremptor & exterminator sit, ut Lessius l. 1. c. 2. loquitur hinc, teste Psalmista Ps. 32. *Misericordia Domini plena est terra.* 8. Quòd sit *summè iustus*; id est, retribuens cuique juxta meritum suum; unde Tobias c. 3. dixit: *Iustus es, Domine, & omnia iudicia tua iustæ sunt.* 9. Quòd sit *summè benignus*; id est, summè propensus ad bonitatem suam omnibus creaturis pro eujusque capacitate communicandam.

Q. 2. *Qua sint attributa negativa Dei?* Resp. sequentia ferè illi attribui. 1. Quòd sit *simplex*, id est, omnem

compositionem ex partibus excludens. 2. Quòd sit unus, id est, in plures Deos indivisus, seu immultiplicabilis; alioqui enim non haberet plenum Dominium ab alio independentens. 3. Quòd sit *Increatus*, id est, à nullo alio factus, sed à seipso existens. 4. Quòd sit *Incorporeus*; cum corporea substantia necessario plurimas imperfectiones involvat, omnis autem imperfectio Deo repugnet. 5. Quòd sit *Apertus*, id est, omni termino extrinseco carens, ita ut neque excogitabile sit ens perfectius illo. 6. Quòd sit *Immutabilis*, id est, in omni spatio imaginabili existat, hinc 2. Paral. 16. dicitur: *Caeli caelorum te non capiunt*. 7. Quòd sit *Inmutabilis*, non physicè duntaxat (id est, ut à parte rei se alter habere non possit uno tempore, quàm alio se habuerit), sed etiam moraliter, ita ut ex animi inconstantia aliud velle non possit, quàm quod semel decrevit. Hinc ipsemet Metach. 3. dixit: *Ego Dominus, & non mutor*. 8. Quòd sit *Aeternus*, id est, omni tempore excogitabili existens; enim essentia Entis à se requirit, ut nullum scilicet tempus assignari queat, quo inceperit esse. 9. Quòd sit *Incomprehensibilis*, id est, à nullo Intellectu creato sit cognoscibilis, ut nihil lateat videntem, cum nulla vis cognoscendi finem infinitam cognoscibilitatem exhaurire possit. 10. Quòd sit *Invisibilis*, id est, à nulla creatura Intellectuali solis naturæ viribus intuitivè cognoscibilis. Unde à S. Paulo 1. ad Tim. c. 6. Lucem inaccessibilem habitare dicitur, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest. 11. Quòd sit *Ineffabilis*; id est, nullo nomine quidditivè significari possit; cum enim nemo ordinariâ viâ eum intuitivè cognoscere possit, hoc ipso etiam nomen ad exprimendam clarè alius quidditatem invenire non potest.

Q. 3. *An & quomodo attributa inter se distinguantur?*
 Resp. etsi à parte rei omnia DEI Attributa identificentur, & de se mutuo prædicari possint; formaliter tamen, & quoad nostrum, modum concipiendi rectius distincta dicuntur, quòd æquivalent pluribus perfectionibus distinctis, quæ in creaturis reperiuntur. Hinc rectè formantur similes propositiones: *Sapientia DEI formaliter non est Iustitia.*

ARTICULUS V.

De Operationibus DEI.

I. Q. 1. *Quot sunt operationes DEI?* Resp. duplicis potissimum generis Operationes in Deo assignari à Theologis, internas scilicet, & externas. Internæ sunt Intellectio & volitio. Externæ sunt Angeli & reliqua Opera tum primis sex diebus, tum deinceps ab eo producta.

II. Q. 2. *Quid de Intellectione, seu scientia DEI (nam hæc duo in DEO, in quo non datur nuda seu pura potentia, non distinguuntur) præcipuè sciendum sit?* Resp. tria potissimum scienda esse, nempe objectum, medium, & distinctionem scientiarum. Et 1. quidem *objectum* quod attinet, DEUS non tantum cognoscit seipsum comprehensivè, sed etiam omnia, quæ quacunque ratione scibilia sunt, atque ad hæc non tantum res existentes, sed etiam possibles, & futuræ tam absolutas, quàm conditionatas, quia hæc omnia sunt objecta scibilia, adeoque DEO tanquam perfectissimo scibili negari eorum scientia non debet. 2. *Medium scientiæ* quod attinet, Essentiam in primis suam non tantum in se, sed etiam in creaturis propter respectum & connexionem, quam habent cum Essentia, cognoscit. Res verò possibles mediante suâ Essentia indirectè, imò juxta aliquos etiam directè in seipsis cognoscit. Futura denique si necessaria sunt, in causa sua; si autem libera, probabiliter in seipsis intelligit. 3. *Distinctionem scientiarum* quod attinet, sicut in Deo non dantur cognitiones realiter, distinctæ, ita nec scientiæ realiter distinctæ concedi debent; sed ad summum propter æquivalentiam cum nostris, scientiis & cognitionibus ratione distinctæ dici queunt; hinc illa scientia, quæ in res tantum possibles tendit, *scientia simplicis intelligentiæ*; quæ in res pro aliqua temporis differentia absolute extituras, aut existentes fertur, *scientia Personis*; & ea tandem, quæ in objecta conditionatè futura tendit, *scientia mediæ* appellatur, de cujus tamen necessitate multum disputant Theologi. Præter has scientias communiter etiam Ideæ in Deo admittuntur, quæ nihil aliud sunt, quàm ipsissimæ perfe-

ctio-

ationes divinae, prout à Deo primario per sui comprehensionem sunt cognitae, & à creaturis participabiles.

III. 3. *Quid de Volitione DEI præcipue sciendum* Resp. sequentia. 1. Dari in DEO veram voluntatem à volitionem ratione duntaxat nostra distinguibiles; cumque finis & primum principium omnium rerum omnia proprie se operari debeat, atque adeò per voluntatis actum ad se referre. 2. Voluntatem hanc dividi in voluntatem *Benevolentis*, quâ Deus absolute vult aliquem effectum; quæ proinde semper est efficax: & *Signi*, quâ per aliquod signum æternum significat, quid fieri velit, & communiter subdividitur in Præceptum, Prohibitionem, Permissionem, Consilium, & Operationem, seu Oblationem concursus ad actum. 3. Deum seipsum quidem & res possibles necessitate amare (saltem amore inefficaci, loquendo de Creaturis) circa reliqua verò objecta decernenda & producenda plenissimam libertatem possidere; alioqui enim frustra S. Scriptura toties ad gratias Deo agendas excitaret, cum id, quod necessario præstatur, sicut specialem affectum benevolentis non continet, ita nec gratiarum actionem mereatur. At verò hæc volitio libera sit formalitas realiter identificata cum essentia, & quia non esse potuisset, virtualiter distincta; an verò ex ipsa entitate Dei necessaria & futuritione productionis componatur; item an inter ipsa decreta succedendo quidam prioritatis admitendus, quo unum præsupponatur ad alterum, una est ex gravissimis difficultatibus, de qua fuse disputant Theologi. 4. Deum probabiliter semper id velle, & eligere, quod simpliciter optimum est, ut multi SS. Patres docuisse videntur, etsi non desint sat multi Theologi contrarium asserentes. 5. Actum præcipuum voluntatis & intellectus divini esse *Providentiam DEI*, quæ nihil aliud est, quam conceptio mediorum, quibus unaquæque res ad suum finem dirigitur, cum proposito illa in eam conferendi; quam Providentiam etsi Deus in omnibus rebus conservandis & gubernandis ostendat (juxta illud Sap. 1. *Tu autem Pater gubernas omnia Providentiâ*) specialiter tamen ea clucet in voluntate & desiderio, quo omnes homines salvos fieri desiderat, iisque media ad salutem sufficientia providet juxta clarissimum S. Pauli testimonium 1. ad

Tim. 2. Specialius autem adhuc apparet in *Prædestinatione* *Electorum*, quæ nihil aliud est, quàm efficax decretum transmittendi quosdam in tempore ad æternam beatitudinem; unde effectus illius sunt gloria æterna, gratia finalis, justificationis, actus meritorii, vocatio ad certum statum, creatio, & dona naturalia, ipsaque etiam peccati permissio, quatenus fit ex complacentia securitæ salutis. Et si verò si de tota prædestinatione loquamur, nulla illius causa præcessit, & id ipsum etiam de inæquata prædestinatione ad gloriam quam plurimi doceant Theologi, non desunt tamen, qui probabiliter hanc ex prævisis meritis fieri, sat efficacibus argumentis demonstrare conantur. Sicut autem datur aliquorum Prædestinatio, ita etiam aliquorum Reprobatio admittenda est, quæ nihil aliud est, quàm actus divinæ Providentiæ, quo damnandi ab æterna beatitudine excluduntur, etque duplex, *negativa* scilicet, & *positiva*; illa est, quæ Deus negat auxilia efficacia ad salutem consequendam; ista est voluntas positiva excludendi à beatitudine; unde non fit, nisi præsupposito peccato, quam præsuppositionem tamen non requirit negativa reprobatio.

ARTICULUS VI.

De Trinitate Personarum.

I. Q. 1. *Quid de hac Trinitate præcipue sciendum sit?* Resp. tria potissimum, scilicet *Distinctio*, *Processio*, & *Missio*.

II. Q. 2. *Quid de distinctione sciendum sit?* Resp. sciendum tres esse Personas Patris, Filii, & Spiritus Sancti, distinctas quidem à se realiter, non autem ab Essentia seu Natura divina, atque adeò æqualem esse omnium gloriam, & Majestatem coæternam, ita ut qualis sit Pater, talis sit & Filius, & talis Spiritus Sanctus, quemadmodum in Symbolo Athanasii dicitur.

III. Q. 3. *Quid de Processionibus sciendum?* Resp. sciendum esse, duas dari processionibus passivas in Trinitate, priorum priorum Filius à Patre generatur, scilicet per cognitionem Essentiæ & rerum possibilium & ideo hæc processio vocatur *generatio* & *Filiatio*, eò quòd sit origo viventis

tis à vivente veluti principio conjuncto in similitudinem
 turæ; per posteriorem processionem Spiritus Sanctus à Pa-
 & Filio procedit, dum per amorem illorum mutuum
 tur; hinc processio talis *Spiratio passiva* appellatur, con-
 parte Patris & Filii *Spiratio activa* utrique communis & con-
 liter distincta responder; sicut & generationi passivæ
 seu Filiationi in Patre generatio activa seu Paternitas re-
 spondet. Et de his duabus processionibus intelligendum
 est, quod in Symbolo S. Athanasii per sequentia verba
 catur: *Pater à nullo est factus, nec creatus, nec genitus;*
Filius à solo Patre non factus, nec creatus, sed genitus; Spiritus
Sanctus à Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus,
sed procedens. Hinc sedulo cavendum, ne unquam dicatur
 in abstracto Naturam seu Essentiam divinam generare, spirare
 &c. sed in concreto tantum dicatur: Deus generat, spirat.
 Pari modo non sunt usurpandæ ejusmodi propositiones: *Pa-
 ter causat Filium aut Spiritum Sanctum:* quia hi termini
 significant effectum realiter adæquatè distinctum à produc-
 te, qualis distinctio non reperitur inter Patrem & Filium.

IV. Q. 4. *Quid de Missione Personarum sciendum sit?*
 Resp. 1. sciendum, per Missionem hoc loco aliud nihil in-
 telligi, quam apparitionem temporalem Personæ proce-
 dentis; seu, ut alii clarius describunt, processionem Per-
 sonæ cum habitudine seu connotatione temporalis effectus.
 Resp. 2. sciendum, Missionem hanc communiter in
 tem, quæ fit ad terminum sensibilem (quo modo Filius mis-
 sus est ad Naturam humanam assumendam) & *Invisibilem*,
 quæ fit interno & spiritali modo (qualiter Spiritus Sanctus
 in animas; caritate replendas mittitur) dividi. Resp. 3.
 Ut tota hæc materia de Trinitate aliquo modo clarius ex-
 gnoscatur, non parum profuturum, si sequens sistema præ-
 dicatorum ad unum ac Trinum Deum concurrentium locum
 dum nostrum modum concipiendi factum bene penetraverit.
 Et 1. quidem concipiatur Essentia divina ut ens à seipso.
 Ut actus primus Intellectivi, in quo prædicato Essentia, est
 certè juxta alios Natura Dei consistit. 3. Ut actualis Op-
 divina, eique Attributa Sapientiæ & Scientiæ Dei idem
 cantur. 4. Ex Essentia sic concepta oritur volitio activa

accessaria, cui formaliter ex parte objecti misericordia, Justitia, Liberalitas &c. identificantur, 5. Concipitur Deus ut concretum substantiale significans determinatè Naturam, indeterminate verò Personalitatem hanc vel illam; & ut sic conveniant illi prædicata Justi, Sapientis, omnipotentis &c. 6. Determinatè & virtualiter ex Natura divina quasi emanat Paternitas velut prima Personalitas. 7. Realiter a Patre per dictam Paternitatem seu generationem activam producit Filius unius cum Patre Naturæ, sed Personalitatis diversa. 8. Filius in esse Filii constituitur per Naturam sibi communicatam & Filiationem productam; ratione autem nostra concipitur primò actu intelligere, dein subsistere, procedere ab alio, acquirere relationem, & notionem Filiationis (quæ nihil est aliud, quàm eadem entitas, quæ præbet stabile fundamentum distinguendi Filium à Patre Personis) item volitionem & spirationem activam. a Patre & Filio concipitur procedere Spiritus Sanctus, cui a parte rei constituitur per volitionem & spirationem passivam; juxta rationem verò nostram concipitur primò ut volitio actualis, deinde ut volitio subsistens, ut relatio spirationis passivæ, ut notio Spiritus Sancti, ut accipiens à Patre & Filio Intellectionem & reliqua Attributa essentialia Intellectioni identificata. Denique his positis ex omnibus tribus Personis confurgit relatio similitudinis & æqualitatis inter tres Personas: deinde perfectio immanentis seu circumfessionis, quâ singulæ Personæ intimè conjunguntur. Postea formantur ab omnibus Personis simul sumptis decreta libera circa complendas Personarum Missiones per productiones ad extra, statuiturque, quænam ex creaturis possibilibus suo tempore produci debeant, vel non debeant, actûque tandem producantur, & ad suum finem diriguntur.

V. Ex quibus omnibus patet 1. quomodo quævis Persona secundam rationem nostram definiti possit, nimirum quòd Patre sit Persona divina, quæ primariò terminat Intellectionem & Volitionem: Filius sit Persona, quæ primariò terminat Intellectionem, & secundariò volitionem: Spiritus Sanctus sit Persona, quæ primariò terminat Volitionem, & secundariò Intellectionem. Patet 2. Universalem hanc regulam & distinctionem in Deo rectè à Theologis assignari: *Nullus*

in Deo admittenda est realis distinctio, nisi ubi obviat relationis oppositio. Unde inferunt, Filium non fore distinctum à Spiritu Sancto, nisi hic ab illo simul & Patre procederet.

VI. Q. 5. Quis fructus ex hoc capite de DEO erit & uno sit hauriendus? Resp. triplicem præcipue hauriendum esse. Primus est, ut sublimis de Deo aestimatio, admirationeque concipiatur, atque exinde animus ad laudandum glorificandumque tam excelsum & præpotentem Deum excitetur. Secundus est, ut magna cum reverentia & timore quisque in conspectu DEI ambulare, debitumque servitium per mandatorum illius accuratam & celerem executionem exhibere studeat; si enim de simili reverentia Angelis præstanda locutus S. Bernardus dixit: *In omni angulo Angelis reverentiam habe, nec audeas illo præserte, quod me præserte facere non audeas*: quanto magis de DEO ubique præserte & omnia etiam intima perscrutante hoc dictum quisque applicare debet. Tertius est, ut, quales impetus quosque habebat ad Mundum, tales deinceps habeat ad Artium Mundi, atque ad eorum suum amorem ad infinitam eorum bonitatem amandam convertat, quemadmodum sapienter S. Augustinus lib. de Spir. & anim. cap. 64. hortatur dicens: *Quid vagaris, o Homo, per multa, quærens bona anima & potis tui? ama unum bonum, in quo sunt omnia bona.* & sic ait: *Desidera simplex bonum, in quo est omne bonum.* & sic fit.

CAPUT II. DE ANGELIS.

Sæx potissimum capita de Angelis scienda sunt, nimirum
1. Existentia & natura Angelorum. 2. Multitudo & diversitas illorum. 3. Potentiæ eorumdem. 4. Via illorum. 5. Peccatum & poena. 6. Custodia & ministerium, de quibus in sequentibus articulis pro instituto breviter agetur.

ARTICULUS I.

De Existentiâ & Natura Angelorum.

I. Q. 1. An de facto dentur Angeli? Resp. I. de facto